

**UMUMIY O‘RTA TA‘LIM MAKTABLARIDA INGLIZ TILINI O‘QITISHDA
INTERAKTIV PLATFORMALARDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI****D.Baxtiyoro***Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti IV-bosqich talabasi*

Kalit so'zlar: *metodika, innovatsiya, ingliz tili, kommunikatsiya, ko'nikma, malaka, pedagogik texnologiya.*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada umumiy o'rta ta'lim tizimida ingliz tilini o'qitish jarayonida zamonaviy texnologiyalar hamda metodikalar, ingliz tilini o'qitish metodikasida qo'llaniladigan zamonaviy usullar va ulardan foydalanish to'g'risida fikr yuritilgan.*

Hozirgi axborot asri zamonida ilm-fan, texnika hamda texnologiya shiddat bilan rivovlanib bormoqda. Bu holat o'z navbatida har bir sohani taraqqiyotda orqada qolmaslikka undaydi. O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi ham albatta bundan mustasno emas. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev tashabbusi bilan O'zbekiston hukumati tomonidan bu sohada ko'plab qonun, qaror va farmonlar qabul qilinmoqda. Jumladan maktab o'quvchilarining bilimi va ko'nikmalarini shakllantirish, ularni milliy hamda umuminsoniy qadriyatlarga sodiqlik ruhida tarbiyalash, o'qituvchi kasbi nufuzini va pedagoglarning sifat tarkibini oshirish, darsliklar va o'quv metodik majmualarni zamon talablari asosida takomillashtirish, maktab ta'limi muassasalarining xalqaro standartlarga javob beradigan zamonaviy modellarini barpo etish maqsadida, O'zbekiston respublikasi Prezidentining 2023 yil 26-mayda PF-79-sonli farmoni qabul qilindi.

O'sib kelayotgan yosh avlodda axborot asridagi ba'zi bir salbiy xurujlarga qarshi imunitet shakllantirish, global axborot tizimidan foydali ma'lumotlarni ajrata ola bilish ko'nikmasini shakllantirish bugungi kunda dolzarb mavzu bo'lib turibdi. O'quvchilarda bunday hususiyatlarni shakllantirishda albatta xorijiy, ayniqsa ingliz tilini o'rganish va o'rgatishning o'rni beqiyosdir. Bu masala albatta hukumat farmon va qarorlarida, hususan 2021 yil 19 maydagi PQ-5117 hamda shu sanadagi Vazirlar mahkamasining 312-sonli qarorlarida o'z aksini topgan.

Bugungi kunda har bir fanni o'quvchilarga yangi innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda yetkazib berish ta'limning asosiy talablaridan biri hisoblanadi.

Yuqoridagi kabi qaror va farmonlarning amaliyotga joriy qilinishi natijasida mamlakatimizda chet tillarni, ayniqsa ingliz tilini o'qitishga, o'rganishga bo'lgan e'tibor yanada kuchaymoqda. Yurtimizda xorijiy tillarni o'qitilishida yangicha bosqich, yangi davr boshlandi. Ingliz tili darslarining o'qitilishi jarayonida ilg'or pedagogik texnologiyalarni qo'llash, interfaol usullardan, kommunikativ-axborot texnologiyalaridan

foydalanish zamon talabi bo'lmoqda. Respublikamizda xorijiy tillarning o'qitilishi, fan o'qituvchilarining bilim va ko'nikmalarini baholashning Umumyevropa standartlariga (CEFR) mos ravishda, yangi usul va talablari ishlab chiqildi. Bu talablarga asosan umum o'rta ta'lim maktablari o'quvchilari uchun darsliklar yaratildi, hamda talablarga mos ravishda o'quv xonalari jihozlanmoqda.

Xorijiy ayniqsa ingliz tilini o'rganishga bo'lgan talab ham kundan kunga ortib bormoqda. Xorijiy tillar fanini o'rganish to'rt ya'ni-o'qish, yozish, tinglab tushunish va gapirish kabi turga bo'linib, ularning har biri uchun alohida tushuncha va ko'nikmalar belgilangan.

Hozirgi shiddat bilan rivojlanayotgan texnika zamonidagi ta'lim jarayonida ham albatta zamon talabiga mos ravishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan unumli foydalanish, ta'lim jarayoniga zamonaviy innavatsion texnologiyalarini olib kirish orqali ta'lim sifati va samaradorligini oshirish mumkin. Xorijiy tillarni o'rganishda zamonaviy axborot-kommunikatsion texnologiyalardan foydalanishning o'rni biqiyos bo'lib, ularning bir qancha afzalliklari mavjuddir.

Zamonaviy texnologiyalarni yuqorida qayd etilgan xorijiy tillarni o'rganishdagi to'rt aspektlarning har birida ham qo'llash ijobiy natijalarga olib keladi. Bunga misol qilib, o'rganishning tinglab tushunish turida, kompyuter, noutbuk, planshet yoki turli android qurilmalarisiz bu vazifani bajarish imkonsiz holatdir. Tinglab tushunish til o'rganishning eng muhim qismlaridan biri hisoblanib, o'quvchi bir paytning o'zida so'zlovchining talaffuzi, grammatika qoidalariga rioya qilganligi, so'z boyligi va uning ma'nolariga e'tibor berishi talab qilinadi. Ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishda o'quvchilar ham axborot kommunikatsion texnologiyalarni yaxshi bilish va ulardan foydalana olishi muhim omil hisoblanadi. Chet tilini zamonaviy texnologiyalardan foydalanib o'rgatish va o'rganish eng samador usullardan biridir. Bu jarayonda o'quvchilarda ingliz tilida o'quv dasturiga mos ravishda:- turli xil video roliklar, dialoglar, kino yoki multfilmlarni ko'rishi va eshitish; - real vaqt davomida ingliz tilidagi radio eshittirishlar hamda televideniya dasturlarini eshitish va tomosha qilish imkoniyati paydo bo'ladi. O'quvchilarda xorijiy tillarni o'rganish jarayonlari qiziqarli bo'lishi hamda yaxshi amaliy natijalarga erishishlari uchun kompyuter va android qurilmalari uchun ishlab chiqarilgan bir qancha dasturlarni tavsiya qilish mumkun. Masalan, zamonaviy smartfonlar uchun ishlab chiqilgan "duolingvo" yoki "ibrat farzandlari" dasturlaridan har kuni ma'lum bir vaqt davomida foydalanib turish xorijiy tillarni o'rganish imkoniyatini oshiradi, albatta o'quvchilarning bunday dasturlardan foydalanishlari ota-onalar nazoratida bo'lishi lozim. Bunday texnik vositalardan foydalanish o'z navbatida o'quvchilarning ingliz tilini o'rganishlari jarayonini qiziarliroq va samaraliroq bo'lishini ta'minlaydi.

Ta'lim jarayoniga zamonaviy- kommunikatsion texnologiyalami olib kirish, ulardan maqsadli va to'g'ri, unumli foydalanish, ular orqali o'quvchida xorijiy tilga bo'lgan

qiziqishni orttirish, o‘qitish samaradorligini oshirish eng muhim masala hisoblanadi. Bu orqali ta’limning innavatsion texnologiyalaridan foydalanishga imkoniyat tug‘iladi va talab ortadi. Bugungi kunda innavatsion ta’limning ko‘plab usullari mavjud. Ulardan darslarda mavzuni yoritishda unumli foydalanilsa, yuqori dars samaradorligi va o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishlarining ortishiga erishish mumkin.

Odatda, o‘qituvchi xorijiy tilni o‘rgatish, o‘qitish usulini o‘zi tanlaydi. O‘qitishning mazmuni deyarli o‘zgar olmaydi, ammo uni o‘quvchilarga yetkazish usuli o‘zgarishi mumkin. O‘qitishning bir qancha usullari mavjud. Masalan: ma’ruza, misol keltirish, namoyish qilish, bahs-munozara, savol-javob. Bu usullar o‘quvchilar bilan muloqot qilish, shuningdek, qo‘yilgan maqsadga yo‘naltirilgan fikrlarni yoritish usuli yoki shaklidir. O‘qituvchi muayyan vaziyat yoki dars uchun mos usulni tanlay bilishi kerak. O‘qitishning mos va samarali usulini tanlash uchun bir qancha omillarni hisobga olish zarur. O‘quvchilarning soni, muayyan vaziyat, usulning qo‘yilgan maqsadga mos kelishi. Agar biror matn muhokama qilinsa, o‘quvchilarni kichik guruhlariga bo‘lib, jamoa yo‘li bilan bahs-munozara o‘tkazish maqsadga muvofiqdir. Bu usulda texnik vosita-audio yozuvlardan foydalanish mumkin. Bu usullarni qo‘llash jarayonida doimo vaqtni hisobga olish zarur. Savol-javoblar va rasmi o‘yinlar (Discussion) usuli darslarni yanada mazmunli va qiziqarli o‘qitishga imkon beradi. O‘quvchi xato qilishdan qo‘rqmay, erkin o‘z fikrini ayta olishi lozimligi hisobga olingan holda, darsda shunday muhit yaratilishi kerak. O‘qitishda turli o‘yinlar qo‘llash texnologiyalarida o‘quvchilaraga, kutiladigan javoblar va e’tirozlarni o‘ylash, o‘z bilimiga ishonish kabi vazifalar qo‘yiladi. Dars jarayonida turli o‘yinlarning afzallik tomonlari shundaki, o‘qituvchida o‘quvchilarning erkin holatlaridagi faoliyatlarini kuzatish imkoniyati bo‘ladi. Natijada o‘quvchilarning faolligi, fantaziyalari, ijodiy qobiliyatlari, ishchanliklari, jamoada o‘zini tutishlari haqida ko‘proq ma’lumotga ega bo‘lish mumkin. O‘quvchilar bir nechta guruhlariga bo‘linadilar. Guruhlarning har bir a’zosi o‘z vazifalarini aniq bilishlari kerak. O‘yinning vaqti cheklangan bo‘lishi, u yakunlangach esa o‘yin natijalari tahlil qilinishi lozim. O‘yin orqali o‘qitish texnologiyalari ham o‘quv-tarbiyaviy jarayonda o‘quvchilarning chuqur bilim olishiga keng imkoniyatlar yaratib beradi. Ingliz tilini o‘rgatishda o‘quvchilarni qiziqtirib o‘qitish va bilimlarni to‘liq o‘zlashtirishlariga erishish zamonaviy pedagogik texnologiyalarning asosiy maqsadlaridan biri hisoblanadi.

Fonetik mashg‘ulotlarda esa, asosan, audiomatndagi qisqa suhbatlar tinglanib, ushbu audiomatndagi suhbatga aynan mos bo‘lgan, so‘zlari tushirib qoldirilgan qog‘ozdagi matn to‘ldiriladi. O‘quvchiga berilgan matn bilan audiomatndagi suhbat bir xil bo‘ladi. Matn o‘ta ziyraklik bilan tinglanib, yangi iboralarni yodda saqlab qolgandagina, o‘quvchi shartni muvaffaqiyatli bajarishi mumkin. Bunda tinglab tushunish orqali og‘zaki nutq, ko‘nikma va malakalar shakllanib boradi. Tinglab tushunish matnni o‘qish jarayoni bilan chambarchas bog‘liqdir. Tinglovchi o‘qigan so‘zlarini yaxshi eslab qoladi va tinglaganida yaxshi

tushunadi. Tinglovchilarga tinglash usullarini o‘rgatish hamda tinglab tushunish texnologiyasi orqali qonun-qoida, tamoyillar, metodlar, vositalar orqali o‘rgatish amalga oshiriladi. O‘qitish jarayonida tinglab tushunish ustida ishlaganda, kundalik yangiliklar, tili o‘rganilayotgan mamlakat xalqlari hayoti, madaniyati, tarixi haqida matnlarning bo‘lishi tinglovchilarning qiziqishlarini yanada orttiradi. Shuni aytish joizki, o‘qituvchi dars davomida vaqtni to‘g‘ri taqsimlay olishi; dars boshida o‘tilgan mavzularni mustahkamlashi; har bir darsda yangi usullarni qo‘llashi; har bir dars uchun mos tarqatma materiallardan foydalanishi maqsadga muvofiqdir.

Ingliz tilini o‘qitish jarayonida turli xil jadvallardan foydalanishning ham samarasi yuqoridir. Ta’lim jarayonida jadvallardan foydalanib, o‘quvchilar ma’lum bir grammatik qoidani, masalan, zamonlardan foydalanib gaplar tuzish, yangi so‘zlarni joylashtirib chiqishi mumkin.

Ingliz tilini o‘rganishga ehtiyoj yuqori bo‘lgan bir davrda, ta’lim jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan, innavatsion ta’lim texnologiyalaridan unumli foydalanish bu jarayonni samarali bo‘lishiga olib keladi. Innavatsion ta’lim texnologiyalarining samaradorligi ularning ta’lim jarayonida to‘g‘ri va unumli foydalanilganidadir. Bu o‘z navbatida o‘quvchilarning og‘zaki nutq, tinglab tushunish, yozuv, o‘qish ko‘nikmalarini oshirishga va erkin muloqot qilishlariga amaliy yordam bera oladi.

FOYDALANILGAN MANBALAR:

1. Azizxodjaeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat – T., 2006.
2. Saydaliev S. Chet til o‘qitish metodikasidan ocherklar. Namangan. NamDU 2004
3. Farberman B.L. Ilg‘or pedagogik texnologiyalar - T., 2001.
4. <https://lex.uz/ru/docs/6008663>
5. Rahmonova, M. (2024). Badiiy gimnastikada akrobatika mashqlarining rivojlanishi. Research and implementation, 2(5), 129-133.
6. Rahmonova, M. (2024). BADIY GIMNASTIKAGA QIZLARNING PSIXOLOGIK TAYYORGARLIGI. Research and implementation, 2(6), 68-72.
7. Rahmonova, M. (2024). BOLALAR GIMNASTIKASIDA JISMONIY EGILUVCHANLIK SIFATINI RIVOJLANTIRISH. Research and implementation, 2(6), 64-67.
8. Рахмонова, М. (2023, November). ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА ДЕВУШЕК К СПОРТИВНОЙ ГИМНАСТИКЕ. In Conference on Digital Innovation: "Modern Problems and Solutions".